

140 . Pietrele | Comuna: Băneasa | Județ: Giurgiu | Punct: Gorgana | Anul: 2006

Anul: 2006

Cod RAN: 101038.01

Perioade: Preistorie, Perioada modernă

Epoci: Neolitic, Eneolitic, Epoca bronzului timpuriu, Epoca bronzului, Hallstatt, Perioada modernă

Categorii sit: Civil, Domestic

Autori: Nico Becker, Norbert Benecke, Irma Berdzenishvili, Richard Ehrich, Ivan Gatsov, Lili Gatsova, Cristina Georgescu, Tobias Groppe, Svend Hansen, Katherine Hoppe, Jorrit Kelder, Florian Klimscha, Andreas Knäpper, Ute Koprivc, Andrei Cosmin Mocanu, Michael Müller, Petranka Nedelčeva, Reinder Neef, Maria Peters, Michael Prange, Agathe Reingruber, Melanie Röring, Christoph Schröder, Daniel Spănu, Bogdan Tănăsescu, Meda Toderaș, Tilmann Vachta, Alexandru Vulpe, Heide Wrobel, Jürgen Wunderlich, Petar Zidarov, Irma Berdzenisvili

Instituții: Ruhr-Universität, Institut für Archäologische Wissenschaften, Bochum, Germany, Deutsches Archäologisches Institut, Eurasien Abteilung, Berlin, Germany, Instiuție Nedefinită, Institut für Prähistorische Archäologie, Freie Universität Berlin, Germany, Nov Bîlgarski Universitet, Sofia; Bulgaria, Nov Bîlgarski Universitet, Sofia; Bulgaria, Institutul de Arheologie "Vasile Pârvan", București, Ruhr-Universität, Institut für Archäologische Wissenschaften, Bochum, Germany, Deutsches Archäologisches Institut, Eurasien Abteilung, Berlin, Germany, Institut für Physische Geographie, Universität Frankfurt am Main, Germany, Instiuție Nedefinită, Deutsches Archäologisches Institut, Orient Abteilung, Berlin, Germany, Ruhr-Universität, Institut für Archäologische Wissenschaften, Bochum, Germany, Ruhr-Universität, Institut für Archäologische Wissenschaften, Bochum, Germany, Muzeul Județean "Teohari Antonescu", Giurgiu, Institut für Prähistorische Archäologie, Freie Universität Berlin, Germany, Nov Bîlgarski Universitet, Sofia; Bulgaria, Deutsches Archäologisches Institut, Eurasien Abteilung, Berlin, Germany, Humboldt Universität Berlin, Germany, Deutsches Bergbau-Museum, Bochum, Germany, Deutsches Archäologisches Institut, Eurasien Abteilung, Berlin, Germany, Ruhr-Universität, Institut für Archäologische Wissenschaften, Bochum, Germany, Institut für Prähistorische Archäologie, Freie Universität Berlin, Germany, Institutul de Arheologie "Vasile Pârvan", București, Muzeul Județean "Teohari Antonescu", Giurgiu, Institutul de Arheologie "Vasile Pârvan", București, Ruhr-Universität, Institut für Archäologische Wissenschaften, Bochum, Germany, Institutul de Arheologie "Vasile Pârvan", București, Institut für Prähistorische Archäologie, Freie Universität Berlin, Germany, Institut für Physische Geographie, Universität Frankfurt am Main, Germany, Instiuție Nedefinită, Instiuție Nedefinită, Instiuție Nedefinită

Raport

A patra campanie de cercetări arheologice de la Pietrele-Măgura Gorgana s-a desfășurat în perioada 17 iulie 2006-7 septembrie 2006. Finanțarea cercetării a fost asigurată de Deutsche Forschungsgemeinschaft (Germania) și de MCC (România).

Obiectivele urmărite în această campanie au fost: reconstituirea peisajului din perioada neo-eneolitică prin studiul geomorfologic al zonei; continuarea prospecțiunilor geomagnetice (începute în 2004) pe suprafața tell-ului și în zona învecinată; continuarea săpăturilor arheologice în secțiunile B și F începute în campaniile anterioare.

Tell-ul din punctul "Gorgana" se află la jumătatea distanței dintre satele Pietrele și Puieni, pe marginea terasei Dunării, la cca. 7 km de malul fluviului. Spațiul dintre terasă și Dunăre, înainte ocupat de mai multe bălți (cea mai importantă fiind Balta Pietrele), a fost "redat agriculturii" prin amenajarea mai multor canale.

Prospecțiunile geomagnetice efectuate în anii 2004 și 2005 au făcut posibilă reconstrucția structurii așezării de pe tell. Acestea au continuat și în 2006 și s-au axat în special în zona dinspre V, în luncă; și la N și

E, pe terasa înaltă a Dunării, urmărindu-se completarea imaginii de ansamblu pentru întreaga zonă înconjurătoare tell-ului. Așa cum am menționat în rapoartele trecute pe suprafața tell-ului, casele erau așezate în 4-5 șiruri paralele, orientate N-S, din care cel aflat la extremitatea sudică se adapta realităților terenului, existând posibilitatea ca aceste structuri să fi fost ridicate pe terase amenajate artificial. Pe tell au fost identificate cca. 28 de case. Tell-ul era înconjurat de un șanț ce măsoară în l cca. 5 m. În zona înconjurătoare tell-ului au fost identificate mai multe structuri (cca. 120) ce prezintă aceeași orientare cu construcțiile de pe suprafața tell-ului. Caracterul și poziția cronologică a acestor structuri rămâne deschisă discuției. Putem afirma că întregul areal a fost intens folosit pentru diferite activități și că la un anumit moment așezarea a fost mult mai întinsă. Spre SV de tell, la mică distanță a fost identificat cimitirul, ce numără peste 50 de morminte.

Cu ajutorul unei fotografii aeriene din anul 1967, pe terasa înaltă a Dunării la cca. 600 m în linie dreaptă de tell a fost identificată o structură circulară ce măsoară între 130-170 m în diametru. A fost efectuată o periegheză în această zonă în cadrul căreia au fost culese materiale arheologice încadrabile în epoca bronzului, La Tène, medievale și moderne. Pentru confirmare au fost efectuate cercetări geomagnetice pe zona neafectată de culturi agricole, care au indicat prezența unei structuri arse, probabil o fortificație.

Pentru reconstituirea mediului geografic preistoric, o echipă de geografi de la Universitatea din Frankfurt au efectuat o serie de foraje pornind de pe tell, zona înconjurătoare tell-ului și continuând în lunca Dunării. Scopul acestor foraje este obținerea informațiilor asupra cursurilor de apă sau a bălților existente în preistorie, prin analiza sedimentelor. Un prim rezultat constă în observația că, din preistorie până în prezent lunca Dunării a fost sedimentată cu material aluvionar de 6 m înălțime.

În anul 2002 au fost curățate și documentate profilele a ceea ce părea a fi o intervenție recentă pe suprafața tell-ului. Anul acesta s-a observat că ceea ce a fost numit inițial cu sigla de "suprafața A" este de fapt una din secțiunile săpate de Dumitru Berciu în anii 1943 și 1948. Astfel, în suprafața A pe o L= 4 m au fost curățate profilele de N și S pentru verificarea și documentarea acestora, în vederea corelării cu informația publicată de Dumitru Berciu în raportul din Materiale și Cercetări Arheologice din anul 1956. S-a putut observa astfel, o zonă cu pământ de umplutură provenit de la săpătura veche a lui Berciu, dar și o aglomerare de bulgări de chirpic, care provin probabil de la dărâmătura unei locuințe incendiate. La curățarea profilului au fost recoltate o dăltiță din piatră, o râșniță și o statueta fragmentară din lut.

Suprafața B

În suprafața B (9/16 m) s-a continuat cercetarea celor două structuri de locuire nearse și a spațiului ce le delimitează.

Locuința din partea vestică a secțiunii B își păstrează conturul și dimensiunile anterioare. Am putut surprinde în plan foarte clar pe o L= cca. 5 m peretele de N al locuinței (P06B289), și pe o L= 6 m peretele vestic (P06B274) al structurii de locuit. Pereții de S și de E (P06B292) sunt deteriorați, dar s-a putut totuși observa traiectoria acestora. Nu s-au surprins pereți în elevație. Anul acesta a fost identificat ultimul nivel de călcare al locuinței prin bucăți de lemn așezate aprox. pe aceeași axă ca și locuința. În acest ultim nivel al locuinței (P06B290) a fost descoperit un depozit de lame de silex, precum și resturile al unor structuri nearse. În partea sud-estică a structurii de locuit s-a cercetat o vatră de formă pătrată (cca. 1,10 x 1,10 m) cu patru nivele de refacere (P06B286). Din inventarul recoltat se remarcă statuete din lut și os, unelte din os și piatră, unelte din silex, obiecte din cupru. Structura de locuit nearsă din partea vestică a secțiunii B a fost cercetată în întregime.

Peretele estic al locuinței (P06B263) a putut fi urmărit pe o L= 9 m (cu o întrerupere de 1 m), gr. acestuia fiind de cca. 0,60 m. În partea sudică a locuinței a fost surprins pe o L= 4,50 m, un alt perete nearsă (P06 B279) cu gr. de cca. 0,60 m. Acest perete orientat E-V, se unește perpendicular cu peretele estic al locuinței; și a fost interpretat ca aparținând de amenajarea interioară a spațiului de locuit. S-a putut observa de asemenea și traseul peretelui vestic al locuinței, care este "dublat" spre V de o zonă săracă în descoperiri de materiale arheologice, probabil un culoar de acces. În arealul locuinței estice au fost cercetate mai multe contexte arheologice, aparținând ultimelor secvențe de locuire. În partea de SV a locuinței s-a cercetat o vatră supraînălțată, cu două nivele de refacere (P06B217); iar în jurul vetrei a fost identificată în plan o zonă interpretată ca spațiu de lucru datorită inventarului descoperit (râșnițe, topoare de silex, fusaiole). În partea

nordică a locuinței a fost cercetată o instalație rectangulară din lut nears (P06B261) cu dimensiunile de 0,60 x 1 m, cu pereții de 2-3 cm gr. care face parte din structura unui război de țesut. Au fost descoperite 23-24 de greutateți de lut nears, dispuse pe două șiruri paralele orientate N-S, unelte de os, silex. În partea centrală a locuinței s-a observat o zonă rectangulară (3,50 x 4,50 m) cu foarte multă cenușă și pigment de cărbune (P06B281), dar destul de puțin material arheologic. În partea estică a secțiunii a fost surprinsă ultima secvență a vetrei cercetate în anul 2004, fiind surprins nivelul de călcare datorită unei zone cu multă ceramică spartă pe loc (capace, vase de dimensiuni mici și mijlocii), râșnițe din piatră, unelte din silex. De asemenea, cercetarea acestei structuri de locuit începută în anii precedenți a fost finalizată.

Și în zona care delimitează cele două structuri de locuit din suprafața B s-a surprins ultima secvență. Aceasta constă dintr-o depunere de pământ gri cu bucăți de lemn putrezit, unele atingând L= 0,50 m. Dintre materialele arheologice recoltate se remarcă o figurină plată din os cu un cercel de cupru la urechea dreaptă și cu un șirag de mărgelă mici în zona gâtului. S-au mai recoltat unelte din os, piatră, obiecte din cupru. Și acest spațiu a fost cercetat integral.

După finalizarea cercetării acestor contexte, în toată suprafața B s-a săpat într-un strat de pământ relativ uniform de culoare brună, cu gr. de 0,30-0,45 m, materialul arheologic fiind sporadic. În acest strat de pământ nu au fost identificate complexe arheologice. După epuizarea acestui strat de pământ au început să se contureze limitele unor construcții cu pereții nearși, ce urmează a fi cercetate în campaniile viitoare.

Suprafața F

În suprafața F (8 x 11 m) s-a continuat cercetarea structurilor de locuire și a spațiilor intermediare dintre acestea (interpretate ca spații de acces), identificate în campania precedentă. De asemenea, suprafața F a fost extinsă către S cu cca. 4 m în vederea surprinderii structurilor de locuire aflate în imediata vecinătate a pantei meridionale a Măgurii Gorgana. Inițial cele două suprafețe ("noua" și "vechea" suprafață F) au fost separate printr-un martor demontat într-o fază ulterioară a săpăturii, desigur, după documentarea profilelor.

În extremitatea de V a "vechii" suprafețe F a fost surprinsă parțial o locuință constituită din trei complexe distincte (P06F309, P06F310 și P06F312), dintre care cel de N și cel de S se prezintă sub forma unor masive aglomerări de bulgări de chirpic, rezultatul probabil al prăbușirii unor pereți constituiți din structuri de pari și nuiete încărcate cu pământ și expuși unei intense incendieri. Cel de al doilea complex, aflat în partea centrală a acestei locuințe, conține un sol brun cu numeroase particule de chirpic ars și cenușă, și pare să fi constituit umplutura unui spațiu intermediar dintre părțile de N și de S ale locuinței. Din inventarul locuinței compuse din complexele P06F309, P06F310 și P06F312 fac parte numeroase fragmente ceramice disparate, câteva vase întregi sau întregibile (se distinge o strachină din pastă arsă la roșu și lustruită), vase miniaturale și câteva mici unelte de os și silex.

În zona centrală și de E a suprafeței F au fost surprinse resturile unei alte locuințe separate de cea descrisă mai sus printr-un spațiu de acces și circulație (denumit inițial complexul P06F311) orientat aprox. N-S și care prezintă o l= aprox. 2,5-3 m. Ca și în campaniile precedente, în umplutura acestui spațiu de acces au fost identificate numeroase fragmente ceramice și cochilii de scoici, unelte de piatră (pietre de ascuțit și câteva lame de silex), câteva piese de cupru, vase miniaturale și figurine din os. Tot aici au fost identificate resturi de bârne de lemn putrezit, rar incendiate, presupuse ca provenind din suprastructura prăbușită a locuințelor învecinate.

Cea de a doua locuință (locuința "centrală") din "vechea" suprafață F a fost descoperită pe aproape întreaga ei întindere, cu excepția părții de N care se continuă în profil. Dacă limita de V a resturilor acestei locuințe a putut fi determinată cu oarecare greutate, în partea de E, a fost surprins un șir de cinci gropi de pari, orientat aprox. N-S și care se situează tocmai în zona de învecinare dintre mai multe contexte conținând bulgări masivi de chirpic roșu, incendiat (P06F324, P06F350, P06F362, P06F366, P06F370), interpretate ca resturi ale unor pereți prăbușiți către interiorul locuinței și un culoar de acces (orientat tot N-S), surprins în extremitatea de E a suprafeței F, similar celui menționat anterior.

De asemenea, către S, resturile de pereți incendiați ai locuinței (P06F316, P06F362, P06F370 ș.a.) se delimitează relativ clar de un alt culoar de acces orientat de această dată E-V, și care separă această locuință de o alta identificată în "noua" suprafață F.

În interiorul locuinței centrale din “vechea” suprafață F au fost identificate trei contexte interpretate ca amenajări casnice: o vatră supraînălțată (P06F336) situată în partea central-vestică a locuinței; o amenajare de formă rectangulară (P06F321) situată în partea de NE a locuinței, probabil infrastructura unui război de țesut; această interpretare a fost sugerată de identificarea mai multor greutateți de război de țesut în partea de N a locuinței. În colțul de SE al locuinței, sub un strat de dărâmătură format din bulgări masivi de chirpic incendiat a fost identificat un cuptor de plan patrat (P06F375) care nu a putut fi cercetat în întregime, ci a fost documentat fotografic și în desen, ulterior suportând și o intervenție de conservare preventivă in situ, urmând să fie cercetat exhaustiv mai târziu.

Din inventarul locuinței “centrale” fac parte numeroase fragmente ceramice neîntregibile, dar și recipiente de dimensiuni medii și mici, unelte de os, piatră și silex, câteva podoabe de cupru și os, figurine de os, vase miniaturale, greutateți de război de țesut ș.a. Într-unul dintre contextele aparținând zonei de N a locuinței “centrale” (mai precis P06F366) au fost identificate în poziție secundară câteva oase umane fără conexiune anatomică (un humerus și un fragment de femur, un fragment de mandibulă și dinți, aceștia din urmă arși secundar).

În “noua” suprafață F (prelungirea către S a “vechii” suprafețe F) au fost identificate resturile unei alte locuințe afectate în bună măsură de eroziunea pantei Măgurii Gorgana. Singura limită bine conturată a acestei locuințe corespunde laturii ei nordice. Aici au fost identificate resturile în elevație (cca. 0,20-0,30 m) ale bazei unor pereți de chirpic, la care a fost adosată în partea de E o structură rectangulară - o posibilă instalație pentru foc ridicată pe un soclu de pământ galben. La N de aceasta au fost descoperite cca. 10 recipiente ceramice de dimensiuni mici și mijlocii, un topor de silex și o râșniță de piatră. Peretele nordic a fost surprins pe o L= cca. 5 m; majoritatea resturilor acestuia s-au prăbușit către S, acoperind resturile a 3 vase de mari dimensiuni, numai parțial întregibile. Alături de acestea, au fost descoperite mai multe castroane și capace de dimensiuni mijlocii. La limita de V a locuinței, deasupra prăbușirii pereților de chirpic ars s-au identificat trei castroane de mici dimensiuni. Din inventarul locuinței mai fac parte: un ac de cupru cu cap rombic, o figurină de os cu cap triunghiular, cca. 15 greutateți de lut și alte unelte din piatră și os.

În acest an, în prelungirea către S a suprafeței F, au fost identificate resturile în elevație ale unei structuri rectangulare, posibilă instalație pentru foc. Această structură se prezintă într-o stare de conservare deosebit de precară și necesită intervenții de urgență in situ, pentru menținerea unei coeziuni a materiei care să permită continuarea săpăturii și a studiului. De aceea s-au demarat intervențiile de consolidare a suprafeței afectate.

Studiul materialelor osteologice din tell-ul de la Măgura Gorgana indică un tip de subzistență bazat atât pe vânătoare (mistreț, iepure), pescuit cât și pe creșterea animalelor domestice (porc, oaie, capră). Studiul resturilor paleobotanice încearcă reconstituirea modului de subzistență a comunității gumelnițene de la Măgura “Gorgana” prin utilizarea diferitelor tipuri de plante. Astfel, pe lângă resturile de cereale au fost identificate și resturi macrobotanice ce provin de la fructe sălbatice. Pentru efectuarea analizelor metalografice a obiectelor de cupru descoperite au fost recoltate mostre din 31 de piese. Totodată, se încearcă identificarea sursei de materie primă, precum și obținerea mai multor date privind procesul metalurgic.

În vederea efectuării de analize 14C din ambele suprafețe (B și F) au fost prelevate probe de cărbune și oase din diferite contexte arheologice, probe ce vor fi analizate în laboratorul de la Berlin.

Materialul arheologic recoltat a fost spălat, marcat și analizat din punct de vedere statistic și tipologic în întregime. Ceramica analizată în cei 4 ani de cercetări numără peste 382 de vase întregi, într-o varietate mare de forme, au fost recoltate peste 200000 de cioburi, cântărind 4,2 t; peste 100 de statuete antropomorfe și zoomorfe, 4092 piese de silex, 511 unelte de os și corn, 111 piese de cupru, peste 100 de topoare din piatră, cca. 80 de greutateți de țesut și multe râșnițe de piatră întregi sau fragmentare. Toate materialele au fost înregistrate în baza de date a proiectului, fotografiate, descrise și desenate în cursul desfășurării campaniei. Materialele arheologice descoperite în cele 4 campanii de săpături arheologice sunt păstrate în depozitele IAB.

Informații suplimentare online

[Raportul 3731 din cronica.cimec.ro](#)

[Localizare pe hartă, folosind Mapserver Cimec.ro](#)
